

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyně JUDr. Kateřinou Štěpánovou, Ph.D., ve věci

žalobce:

A. H.

zastoupen JUDr. Jiřím Novákem, advokátem

sídlem Sokolská třída 60, 120 00 Praha 2

korespondenční adresa nám. T. G. Masaryka 11, 750 02 Přerov

proti

žalované:

Česká správa sociálního zabezpečení

sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 8

Shodu s prvopisem potvrzuje

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 7. 2021, ve věci starobního (hornického) důchodu

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Specifikace věci

1. Žalobou podanou dne 22. 9. 2022 žalobce brojí proti rozhodnutí žalované, jak je označeno výše, jímž byly zamítnuty jeho námitky a bylo potvrzeno prvostupňové rozhodnutí ze dne 27. 1. 2021, na jehož základě nebyl žalobci přiznán tzv. starobní hornický důchod.

II. Skutková zjištění

0

2. Žalobce dne 30. 11. 2020 požádal o přiznání tzv. hornického starobního důchodu od 26. 3. 2021, tj. ode dne, kdy dovršil 59 let.
3. Žádost byla rozhodnutím žalované ze dne 27. 1. 2021 vydaným v prvním stupni zamítnuta, neboť žalobce nezískal potřebných 11 roků zaměstnání v I. pracovní kategorii (dále pro zjednodušení též i „preferovaná pracovní kategorie“), jakož i proto, že jeho zaměstnání v I. pracovní kategorii netrvalo k 31. 12. 1992. Z odůvodnění vyplynulo, že žalobce pracoval v I. pracovní kategorii (konkrétně v kategorii I. AA a I. A) „pouze“ 10 let a 254 dnů a zároveň ukončil toto zaměstnání ke dni 30. 6. 1992.
4. V odvolání žalobce namítl, že mu chybně nebylo započteno do zaměstnání v preferované pracovní kategorii období studia žáka středního odborného učiliště hornického, a to od počátku školního roku, v němž se žák podle učebního plánu pravidelně připravuje na budoucí povolání na pracovištích v podzemí. Dále namítal, že by měla být odstraněna tvrdost zákona a na jeho zaměstnání v hornictví by mělo být nahlíženo jako na zaměstnání, které trvalo k 31. 12. 1992 v souladu s Příkazem ministra č. 30/2006 o Statutu a Jednácím řádu Dávkové komise ministra práce a sociálních věcí a o pověření České správy sociálního zabezpečení k odstraňování některých tvrdostí, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, ve znění dodatků č. 1 až 7 (dále jen „Příkaz ministra č.

30/2006“), neboť jeho pracovní poměr byl skončen před 31. 12. 1992 z organizačních důvodů, konkrétně z důvodu tzv. útlumu části organizace.

5. Napadeným rozhodnutím žalovaná námitky zamítla s tím, že žalobce nesplnil podmínky vyžadované zákonem č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995 (dále jen „ZSZ“), pro nárok na starobní důchod se snížením věkové hranice, konkrétně nebyl zaměstnán 11 let v preferované pracovní kategorii a tento pracovní poměr netrval k 31. 12. 1992. Žalobce odpracoval dle žalované v období od 1. 1. 1978 do 30. 6. 1992 celkem 3 904 kalendářních dnů (tedy 10 let a 254 dnů) v pracovních kategoriích horník či revírník v podzemí v hlubinném hornictví, přičemž jeho zaměstnání v I. pracovní kategorii skončilo k 30. 6. 1992. Žalovaná dále upřesnila, že napadeným rozhodnutím není rozhodováno o části jeho podání, které bylo vyhodnoceno jako žádost o odstranění tvrdosti v souvislosti s jeho nárokem na starobní důchod z důvodu skončení zaměstnání v I. pracovní kategorii z organizačních důvodů po roce 1989, přičemž tato žádost bude projednána v samostatném řízení.
6. Co se týče pracovní a studijní historie žalobce relevantní z hlediska souzené věci, ze správního i soudního spisu se podává následující:
 - žalobce nastoupil dne 1. 9. 1977 (v žalobě chybně uvedeno k 1. 1. 1976, následně rozpor odstraněn u jednání soudu dne 10. 3. 2022) do učení na Střední odborné učiliště hornické (OU Důl Vítězný únor, Ostrava – Poruba), jež ukončil výučním listem dne 20. 6. 1980;
 - z učebních dokumentů pro učební obor „horník pro uhelné doly“ Ministerstva školství a kultury z roku 1967 vyplývá, že se jedná o tříletý učební obor, přičemž v prvním ročníku probíhá příprava na budoucí povolání na povrchu a počínaje druhým ročníkem (u žalobce od 1. 9. 1978) začíná praxe učňů v dolech vykonávaná s určitou pravidelností;
 - žalobce po vyučení, konkrétně dne 25. 6. 1980 nastoupil jako „horník mechanizovaných pracovišť“ u OKR, Důl Rudý říjen, Ostrava – Heřmanice, odpovídající pozdějšímu názvu OKD, a.s., Důl Heřmanice (srovnej osobní list zaměstnance na čl. 66 a 67 soudního spisu);
 - dne 1. 9. 1983 započal žalobce tříleté (v žalobě uvedeno jako dvouleté) studium Střední průmyslové školy hornické, které ukončil dne 29. 5. 1986 maturitou;
 - od 1. 7. 1986 žalobce vykonával u OKR, podnikový závod Rudý říjen (později OKD, a.s., Důl Heřmanice) tříměsíční tzv. řízenou praxi. Ze mzdového listu za rok 1986 (viz čl. 63 soudního spisu) je patrné, že v rámci této praxe žalobce realizoval práci pouze na povrchu, nikoliv v dole;
 - počínaje dnem 1. 10. 1986 nastoupil žalobce na pozici tzv. revírníka (viz osobní zaměstnanecký list čl. 66 soudního spisu a mzdový list čl. 63 soudního spisu) a vykonával práci pravidelně i pod povrchem;
 - práci revírníka u OKR ukončil žalobce dne 30. 3. 1990 na základě okamžitého zrušení pracovního poměru dle § 53 odst. 1 písm. b) tehdy platného a účinného zákoníku práce, tedy pro hrubé porušení pracovní kázně (viz osobní list, čl. 66 soudního spisu);
 - dne 17. 4. 1990 (viz osobní list důchodového pojištění čl. 14 soudního spisu) nastoupil žalobce k OKD, a. s., Důl Ostrava, kde vykonával práci zařazenou v kategorii I. AA;

- ke dni 30. 6. 1992 byl pracovní poměr rozvázán dohodou z důvodu tzv. útluhu (dohoda o rozvázání pracovního poměru čl. čl. 6 soudního spisu).
7. Výše uvedená hornická zaměstnání, resp. příprava na ně, byla dle evidenčních listů důchodového pojištění, resp. osobního listu důchodového pojištění, pro účely nároku na tzv. starobní hornický důchod hodnocena následovně:
- z osobního listu důchodového zabezpečení je patrné, že za dobu studia na středním odborném učilišti hornickém od 1. 9. 1977 do 20. 6. 1980, bylo žalobci v kategorii „hl. doly“ zohledněno za rok 1978 celkem 122 dní (odpovídající nástupu do druhého ročníku učení a měsícům září, říjnu, listopadu a prosinci 1978), a dále 59 dnů roku 1979 (období leden až únor 1979). Z evidenčního listu důchodového zabezpečení na čl. 45 vyplývá, že toto období bylo dle druhu činnosti a resortního seznamu zohledněno jako druh činnosti I. A. Navazující období od 1. 3. 1979 do získání výučního listu v červnu roku 1980 bylo v plném rozsahu hodnoceno dle osobního listu důchodového zabezpečení jako druh práce „AA – hl. doly“ a dle evidenčního listu důchodového zabezpečení druhem činnosti I. AA dle resortního seznamu;
 - z vysvětlivek k osobnímu listu důchodového pojištění na jeho zadní straně se podává, že druh doby „hl. doly“ odpovídá zaměstnání I. pracovní kategorii vykonávané v podzemí hlubinných dolů; druh doby „AA hl. doly“ odpovídá zaměstnání I. pracovní kategorii se stálým pracovištěm v podzemí hlubinných dolů;
 - práce horníka mechanizovaných pracovišť je žalobci započítávána v kategorii I. AA od 25. 6. 1980 do 1. 9. 1983. Za rok 1983 v délce 243 dnů odpovídajícím měsícům lednu až srpnu daného roku, přičemž dne 1. 9. 1983 nastupuje žalobce ke středoškolskému studiu na Střední průmyslové škole hornické s maturitou (období od září do prosince 1983 v délce 122 dnů je hodnoceno jako „zaměstnání“ ve III. pracovní kategorii);
 - období roku 1986 je u žalobce zohledněno v I. pracovní kategorii (druh činnosti I. AA) v rozsahu 92 dnů odpovídající nástupu na pozici „revírníka“ počínaje dnem 1. 10. 1986 (tedy měsíce posledního kvartálu roku 1986). Předchozí období roku nejsou evidovány v preferovaných kategoriích - do května 1986 žalobce studoval, od 1. 7. 1986 vykonával tzv. řízenou nástupní praxi, tato období byla zohledněna ve III. pracovní kategorii;
 - další období pracovní aktivity žalobce jsou započtena až do 30. 6. 1992 v plném rozsahu v I. pracovní kategorii, s výjimkou 16 dnů v dubnu roku 1990, tj. období od okamžitého zrušení pracovního poměru žalobce u OKR k 30. 3. 1992 do nástupu k OKD, a.s. ke dni 17. 4. 1992.
8. Ve spise jsou dále žurnalizovány evidenční listy důchodového zabezpečení, resp. pojištění, vždy s podpisem žalobce, které korespondují s osobním listem důchodového pojištění (i v žalobcem sporovaném období).
9. Z materiálů a vyjádření doložených ze strany DIAMO, s. p, ze dne 28. 3. 2022 bylo zjištěno, že běžně byla učňům započítávána praxe v preferované kategorii až od března druhého ročníku učení (tj. od 1. 3. 1979 v případě žalobce), jiná období jsou evidována v tzv. III. pracovní kategorii. Z téhož vyjádření vyplývá, že po složení maturitní zkoušky po tříletém studiu na Střední průmyslové škole hornické nastoupil žalobce zpět do

pracovního poměru a vykonával tzv. tříměsíční řízenou praxi, která se započítává do tzv. III. kategorie.

10. Ze mzdového listu za rok 1986 evidujícího počet odpracovaných hodin na povrchu i v dole vyplývá, že mzdy v dole jsou v roce 1986 u žalobce evidovány od října 1986.
11. V přílohové obálce je dále žurnalizováno oznámení OKD, a.s., Důl Ostrava, z 27. 7. 1992, podle něhož žalobce obdržel tzv. zvláštní příspěvek horníkům uvolňovaných v útlumu, přičemž dle záznamů personálního oddělení dané organizace pracoval v podzemí hlubinných dolů 11 let.

III. Obsah žaloby

12. Žalobou je namítána nezákonnost napadeného rozhodnutí, jeho nepřezkoumatelnost pro nedostatečné odůvodnění, jakož i nesprávnost pro rozpor s hmotným právem. Žalobce navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí.
13. V obecné rovině uvádí, že splnil podmínku nejméně 11 let trvání zaměstnání v hornictví vyžadovanou § 174 odst. 1 písm. d) ZSZ.
14. Konkrétně má žalobce za to, že mu do I. pracovní kategorie měla být započítána i doba jeho studia na středním odborném učilišti v letech 1976 (*zvýrazněno soudem*) až 1980, a tak by dosáhl požadované doby 11 let odpracované v preferované kategorii. Domnívá se, že mu do preferované kategorie nebyly započteny dva roky učňovského studia. Žalobce namítá, že žalovaná v napadeném rozhodnutí nezkoumala otázku tzv. pravidelnosti praktické výuky.
15. Druhá žalobní námitka směřuje do absence posouzení ukončení žalobcova zaměstnání v hornictví k 30. 6. 1992 z pohledu Příkazu ministra č. 30/2006. Žalobce uvádí, že zaměstnanecký poměr ukončil k 30. 6. 1992 z organizačních důvodů, konkrétně pro útlum těžby, a proto by se na něj mělo nahlížet jako na osobu, jejíž zaměstnání v hornictví trvalo k 31. 12. 1992.

IV. Vyjádření žalované

16. Žalovaná ve svém vyjádření ze dne 14. 12. 2021 navrhuje žalobu jako nedůvodnou zamítnout. Poukazuje na skutečnost, že evidenční listy důchodového zabezpečení ve sporném období studia na středním odborném učilišti byly vyhotoveny zaměstnavatelskou organizací Střední odborné učiliště hornické, přičemž žalobce sám potvrdil jejich správnost vlastnoručním podpisem. Tyto evidenční listy odrážejí skutkový stav, konkrétně zda žalobce odpracoval směny převážně v podzemí hlubinných dolů. Dále poukazuje na skutečnost, že žalobce ukončil zaměstnání v I. pracovní kategorii k 30. 6. 1992, a nesplnil tak žádnou z podmínek předpokládaných zákonem pro přiznání tzv. starobního hornického důchodu.

V. Replika žalobce

17. V replice ze dne 3. 2. 2022 žalobce sporuje správnost údajů na evidenčních listech důchodového pojištění, jakož i pravost svého podpisu. Opětovně žádá o započtení doby studia na odborném učilišti do preferované kategorie, přičemž však připouští, že v prvním ročníku probíhala praxe především na povrchu. Poukazuje na judikaturu týkající se pravidelnosti praktické výuky, z níž dovozuje, že by období studia ve druhém a třetím odborného učiliště mělo být započteno v preferované kategorii. Je přesvědčen, že žalovaná nezohlednila v I. pracovní kategorii 122 a 59 dnů zaměstnání žalobce v letech 1978 a 1979, celkem tedy 181 dnů.
18. Dále žalobce nad rámec svých žalobních tvrzení sporuje i období roku 1986, přičemž má za to, že žalovaná chybně nezapočetla do I. AA pracovní kategorie období ihned po maturitě, kdy žalobce započal pracovat jako revírník. Za daný rok zohlednila žalovaná v I. AA kategorii pouze 92 dnů odpracovaných žalobcem.
19. Žalobce opětovně poukazuje na nutnost odstranění tvrdosti zákona u osob, jejichž pracovní poměr v hornictví skončil před 31. 12. 1992 z důvodu organizačních důvodů po roce 1989.

VI. Ústní jednání

20. Při jednání soudu konaném dne 10. 3. 2022 žalobce upřesnil, že učební obor započal studovat dne 1. 9. 1977. Domáhá se, aby mu bylo do I. pracovní kategorie bylo započteno 122 dní v roce 1978 a 59 dní v roce 1979, tedy celkem 181 dnů. Připustil, že v rámci tříletého učební oboru probíhala praktická výuka v prvním ročníku pouze na povrchu, v průběhu druhého a třetího ročníku již probíhala praxe v dole. Žalovaná tak měla započítat trvání těchto dvou let učební poměru v preferované I. AA pracovní kategorii. Ve vztahu k období roku 1986 vyjádřil nesouhlas se započtením toliko 92 dnů v preferované kategorii, přičemž však nebyl schopen upřesnit, kolik dnů v období od ukončení maturitního studia do konce roku 1986 tzv. odfáral.
21. U jednání soudu konaného dne 2. 6. 2022 žalobce nadále sporoval zahrnutí období od září roku 1978, kdy nastoupil do druhého ročníku učební oboru, do preferované kategorie. Po provedeném dokazování a propočtení započtených dob pojištění v I. pracovní kategorii žalobce připustil, že tato období 122 dnů v roce 1978 a 59 dnů v roce 1979, o nichž měl doposud za to, že nebyla započtena do I. pracovní kategorie, pravděpodobně žalovanou v I. pracovní kategorii zohledněna byla, má však za to, že v osobním listu důchodového pojištění není uvedena kategorie „AA – hl. doly“, ale toliko „hl. doly“. K období roku 1986 a tzv. řízené praxi v období od července do září 1986 namítl, že by tato měla být zohledněna v I. pracovní kategorii ve smyslu § 12 odst. 2 vyhlášky č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, ve znění platném a účinném do 30. 9. 1988. Žalobce má za to, že v jeho případě byla splněna podmínka dle § 174 odst. 2 ZSZ prostřednictvím Příkazu ministra č. 30/2006, který odstraňuje tvrdost zákona a již na základě této skutečnosti by žalobci měl být přiznán starobní důchod. Co se týče podmínky získané potřebné doby odpracované v I. pracovní kategorii, žalobce i po provedeném dokazování setrval na tom, že žalovaná žalobci nesprávně započtetla odpracovanou dobu v preferované kategorii.

22. Žalovaná u jednání soudu dne 2. 6. 2022 potvrdila, že sporná doba 122 dnů z roku 1978 a 59 dnů v roce 59 byla žalobci do preferované kategorie pro účely přiznání nároku na starobní hornický důchod započtena a je zahrnuta v celkovém počtu 3 904 odpracovaných dnů v podzemí hlubinných. Dále uvedla, že žalobce nesplnil potřebou dobu pojištění v preferované kategorii, a z toho důvodu tak nelze uvažovat o aplikaci Příkazu ministra č. 30/2006 a přistupovat k odstranění tvrdosti zákona týkající se útlumu. Navrhla žalobu zamítnout.

VII. Posouzení věci krajským soudem

23. Krajský soud shledal žalobu přípustnou, podanou oprávněnou osobou (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s.ř.s.“) a včasnou (§ 72 odst. 1 s.ř.s.).
24. V přezkumném řízení soudním je soud povinen zkoumat, zda vydané rozhodnutí je zákonné a bezvadné. Při přezkumu přitom respektuje vymezené žalobní body (§ 75 odst. 2 věta první zákona s.ř.s.).
25. **Žaloba není důvodná.**
26. Krajský soud nejprve shrnuje relevantní právní úpravu dopadající na souzenou věc.
27. Ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém zabezpečení“), stanoví obecně jako podmínku nároku vzniku na starobní důchod kombinaci získání potřebné doby pojištění a dosažení důchodového věku.
28. Ustanovení § 74 téhož zákona pak upřesňuje, že nároky na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. lednem 1996 po odpracování stanovené doby zaměstnání v I. pracovní kategorii (...) zůstávají zachovány. Snížená věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod se přitom považuje pro účely tohoto zákona za důchodový věk.
29. Podle § 174 odst. 1 písm. d) ZSZ občan, který vykonával před 1. lednem 1993 zaměstnání I. pracovní kategorie (...), má po 31. prosinci 1992 nárok na starobní důchod též, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku alespoň 59 let, byl-li zaměstnán nejméně 11 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a).
30. Podle § 174 odst. 2 je pak podmínkou vzniku nároku na starobní důchod podle odstavce 1, že zaměstnání I. pracovní kategorie (...) trvalo ke dni 31. prosince 1992; (...).
31. Ve smyslu výše zmiňovaného ustanovení § 14 odst. 2 písm. a) ZSZ jsou do I. pracovní kategorie zařazena zaměstnání, v nichž se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně práce rizikové, při kterých dochází k častým a trvalým poruchám zdraví pracujících působením škodlivých fyzikálních a chemických vlivů, a to zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech; dle odst. 2 písm. b)

tohoto ustanovení též ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech,

32. Dle vyhlášky č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění platném a účinném do 30. 9. 1988 (dále jen „vyhláška č. 128/1975 Sb.“) se dle § 12 odst. 1 doba studia žáka středního odborného učiliště připravovaného pro zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se posuzuje jako doba zaměstnání této pracovní kategorie, jestliže se praktické vyučování pravidelně provádí na pracovištích nebo v provozech, kde se vykonává zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie. Dle § 12 odst. 2 pak ustanovení předchozího odstavce platí obdobně i pro pracující, kteří se připravují k výkonu povolání zaškolením.
33. V souzené věci je základem posouzení nároku žalobce na tzv. hornický starobní důchod otázka kumulativního splnění zákonných podmínek předpokládaných § 174 odst. 1 písm. d) a 174 odst. 2 ZSZ, tedy toho, zda:
- získal potřebnou dobu pojištění 25 roků (u žalobce splněno a nespоровáno) a
 - dosáhl věku alespoň 59 let (splněno a nespоровáno) a
 - **odpracoval 11 let (tj. 4 015 dnů) v I. pracovní kategorii (první žalobní námitka) a**
 - **toto zaměstnání trvalo k 31. 12. 1992 (druhá žalobní námitka).**

VII. 1. Potřebný počet směn odpracovaných v I. pracovní kategorii

34. K podmínce odpracování potřebné doby v I. pracovní kategorii je potřeba předně pro zpřehlednění doplnit, že byt' byly tzv. pracovní kategorie zrušeny (zákonem č. 235/1992, o zrušení pracovních kategorií a některých změnách v sociálním zabezpečení, účinnost ode dne 1. 6. 1992), nárok na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. 1. 1996 zůstal zachován i v nyní platném a účinném zákonu o důchodovém pojištění, a to prostřednictvím v souzené věci aplikovaného ustanovení § 174 ZSZ. Výše v naraci opakovaně zmiňovaná I. pracovní kategorie tedy přetrvává dosud. V citovaném ustanovení jsou zakotveny podmínky pro nárok na částečně snížené věkové hranice pro odchod do starobního důchodu u osob, kterým scházela kratší doba pro vznik nároku na důchod z I. pracovní kategorie, a které splnily podmínku trvání zaměstnání dané kategorie ke dni 31. 12. 1992. Konkrétně došlo k odstupňovanému zkrácení potřebné doby odpracované v příslušné pracovní kategorii a kategorii funkcí v závislosti na délce odpracované doby v příslušné pracovní kategorii a adekvátně tomu byl nastaven nižší důchodový věk.
35. Dále je nutno upozornit na skutečnost, že v rámci I. pracovní kategorie se podle náročnosti dále vymezovaly jednotlivé skupiny zaměstnání, u nichž se používaly zkratky I. AA, I. A, I. B a I. C. Zkratka I. AA se používala pro zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, která je definovaná v 14 odst. 2 písm. a) ZSZ. Zkratkou I. A se rozumí ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech – podle § 14 odst. 2 písm. b). Zařazení zaměstnanců do jednotlivých pracovních kategorií potvrzovali zaměstnavatele na evidenčních listech důchodového zabezpečení s uvedením názvu pracovního zařazení a referenčního čísla z číselníku příslušného resortního seznamu, který byl vydáván v přílohách výnosů jednotlivých ministerstev. Tyto resortní seznamy byly podkladem pro zařazení zaměstnanců do tzv. preferovaných pracovních kategorií

(tedy kategorie zaměstnání zařazené v I. nebo II. pracovní kategorii). Posouzení zařazení zaměstnání do preferovaných kategorií a potvrzení výkonu takového zaměstnání v evidenčním listu důchodového pojištění pak přináleželo příslušné organizaci, přičemž tento list následně stvrzoval zaměstnanec svým podpisem.

36. Mezi žalobcem i žalovanou je co do zjištěného skutkového stavu nesporné, že žalobce získal v období od 1. 1. 1978 do 30. 6. 1992 celkem 3 904 dnů, tedy 10 let a 254 dnů, v I. pracovní kategorii, konkrétně v kategoriích I. AA či I. A jak horník či revírník. Rovněž není mezi stranami sporu o tom, že žalobci pro získání nároku na sníženou věkovou hranici pro vznik nároku na starobní hornický důchod „scházelo“ 111 dnů odpracovaných v I. pracovní kategorii.
37. Žalobce dovozuje, že mu do těchto 111 „chybějících“ dnů nebylo „započteno“ období studia na hornickém učilišti, po upřesnění konkrétně období od druhého ročníku daného studia, tedy od 1. 9. 1978, kdy započal vykonávat práce v dole pod povrchem s určitou pravidelností.
38. Z provedeného dokazování nicméně vyplynulo, že za rok 1978 bylo žalobci do I. preferované kategorie započteno 122 dnů, odpovídající období měsíců září až prosince roku 1978 ($30+31+30+31 = 122$), v období roku 1979 pak bylo žalobci zohledněno v I. pracovní kategorii 59 dnů odpovídající období měsíců ledna až února ($31+28 = 59$). Následně je započítáváno do I. pracovní kategorie 306 dnů odpovídající měsícům březnu až prosinci roku 1979 ($31+30+31+30+31+31+30+31+30+31=306$ dnů). Za rok 1980 pak bylo žalobci započteno období 85 dnů od počátku roku do dne, kdy dovršil 18 let a následně 91 dnů do 24. 6. 1980, kdy získal výuční list.
39. Je-li žalobcem v konečném návrhu dne 2. 6. 2022 namítáno, bez jakéhokoliv uvedení, jakou měla daná skutečnost dopad do jeho veřejných subjektivních práv, že období září roku 1978 až února roku 1979 včetně je označeno v osobním listu důchodového pojištění co do druhu doby „hl.doly“, přičemž u dalších období pak uvedeno již „AA hl.doly“, je nutno říci, že uvedené zůstává bez jakéhokoliv vlivu na zařazení této doby pojištění, resp. těchto odpracovaných směn, do I. pracovní kategorie, přičemž takto byla daná období i žalovanou zohledněna, což žalovaná u jednání výslovně potvrdila a což vyplývá zejména i z detailního propočtu, který soud společně se stranami provedl při ústním jednání dne 2. 6. 2022 takto:
- dle osobního listu důchodového pojištění (korespondujícího s evidenčními listy) získal žalobce dny pojištění s uvedením druhu doby „AA hl. doly“ v rozsahu 3 723 dnů pojištění ($306+85+91+555+360+243+92+365+366+365+89+259+365+182 = 3723$). S připočtením sporovaných dnů v letech 1978 a 1979 v rozsahu 122 a 59 dnů v označeném druhu doby „hl. doly“ tedy žalobce získal 3 904 dnů pojištění ($3723 + 59+ 122 = 3904$), což představuje celkovou odpracovanou dobu žalobce, již žalovaná zahrnula v napadeném rozhodnutí do I. pracovní kategorie (a které žalobce nikterak nesporel).
40. Podpůrně lze použít i vysvětlivky k osobnímu listu důchodového zabezpečení, která druh doby „hl. doly“ považuje za zaměstnání v I. pracovní kategorii, vykonávané v podzemí hlubinných dolů, stejně jako druh doby „AA hl. doly“, které je dle vysvětlivek

považován za vybrané zaměstnání I. pracovní kategorie se stálým pracovištěm v podzemí hlubinných dolů.

41. K výše uvedenému lze shrnout, že aritmetickým součtem zohledněných dob zaměstnání v I. pracovní kategorii je žalobci v I. pracovní kategorii dle § 174 odst. 1 písm. d) ZSZ zohledňováno celé období učňovského studia od počátku jeho druhého ročníku do vyučení, a to včetně období hlavních letních prázdnin mezi druhým a třetím ročníkem učení. Tato žalobní námitka je tedy prostou matematickou operací vyvrácena. Soud v dané věci proto pro nadbytečnost ani blíže neaplikoval výstupy judikatury vztahující se k tzv. pravidelnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2019, č. j. 8 Ads 60/2017-35).
42. Budeme-li pokračovat chronologicky v přezkumu jednotlivých období profesní činnosti žalobce a jejich hodnocení z pohledu § 174 odst. 1 písm. d) ZSZ, je nutno pro úplnost uvést, že období ode dne 25. 6. 1980, kdy žalobce nastupuje do zaměstnání jako horník mechanizovaných pracovišť, je započítáváno v plném rozsahu (s výjimkou pěti vyloučených dnů v roce 1982) v I. pracovní kategorii, a to až do dne 1. 9. 1983, kdy žalobce nastoupil ke středoškolskému studiu (rok 1983 zohledněn v I. pracovní kategorii v rozsahu 243 dnů (tedy období ledna až srpna: $31+28+31+30+31+30+31+31 = 243$)).
43. Druhým sporným obdobím, u něhož má žalobce za to, že bylo žalovanou nesprávně vyhodnoceno z pohledu zařazení do I. pracovní kategorie, je období měsíců července, srpna a září roku 1986. Toto období žalobce sice v žalobě výslovně nespornuje, soud se jím nicméně pro obecně vznesenou žalobní námitku chybného propočtu doby zaměstnání zabýval. V replice ze dne 3. 2. 2022 pak žalobce uvádí, že by mělo být zohledněno v I. pracovní kategorii již období od června 1986, kdy dokončil střední školu s maturitou, do září 1986 včetně, kdy již vykonával práci na pozici revírníka. U jednání dne 2. 6. 2022 po upřesnění sporuje období července až září roku 1986.
44. Z provedeného dokazování soud ve vztahu k tomuto období zjistil, že žalobce složil maturitní zkoušku dne 29. 5. 1986 a počínaje dnem 1. 7. 1986 nastoupil tzv. tříměsíční řízenou praxi (červenec, srpen, září 1986) u svého původního zaměstnavatele, od 1. 10. 1986 je zařazen jako revírník. Uvedené jednoznačně plyne z osobního listu zaměstnance a mzdových listů. Podpořeno je i vyjádřením DIAMO, s. p. z 28. 3. 2022, které v obecné rovině uvádí, že tzv. řízená praxe bývala zaměstnancům běžně započítávána do III. pracovní kategorie.
45. Ze mzdových listů jednoznačně plyne, že v měsících červenec až září roku 1986 žalobce pracoval pouze na povrchu, (v kolonce „důl“ je uvedeno vždy 0, v kolonce „povrch“ je evidováno 168 odpracovaných hodin v měsíci červenci, 136 v měsíci srpnu a 160 v měsíci září). Počínaje dnem 1. 10. 1986 nastupuje žalobce na pozici tzv. revírníka a vykonává práci pravidelně již i pod povrchem (v říjnu 1986 odpracoval žalobce 128 hodin v dole, v listopadu 160 hodin a v prosinci 136 hodin v dole).
46. Ve prospěch žalobce nelze použít ani jím nabízené a výše citované ustanovení § 12 odst. 2 vyhlášky č. 128/1975 Sb., z něhož dovozuje, že při výkonu zmiňované řízené praxe byl „pracujícím, který se připravoval k výkonu povolání zaškolením“, a proto by měla být tato řízená praxe zohledněna v I. pracovní kategorii. Ustanovení odstavce druhého je

ovšem nutno číst společně s odstavcem prvním dotčeného ustanovení vyhlášky, na který sám odstavec druhý navazuje a stanoví jeho „obdobné“ použití. Odstavec první pro započtení praxe učně do I. pracovní kategorie výslovně předpokládá „pravidelnost“, daná pravidelnost je proto logicky vyžadovaná i pro zaškolení předpokládané v druhém odstavci. Ze mzdových listů žalobce, jak bylo vyloženo v předchozím odstavci, nicméně vyplynulo, že žalobce v měsících červenec až září 1986 neodpracoval v podzemí hlubinných dolů ani jeden den, a nelze tak hovořit o pravidelnosti jeho činnosti z pohledu posléze vykonávané práce revírníka, k níž se školil.

47. Tento závěr je podložen i vlastní výpovědí žalobce u jednání dne 2. 3. 2022, při níž nebyl žalobce s to ve vztahu k danému období uvést, jak často či vůbec „fáral“.
48. V této souvislosti nutno dodat, že započtení posuzovaného období tří měsíců řízené praxe proběhlo plně v souladu s údaji v evidenčním listu důchodového pojištění.
49. Nad rámec již uvedeného soud doplňuje, že evidenční list důchodového pojištění je primárním dokladem, jímž se pro účely důchodového pojištění a jeho výši prokazuje získaná doba důchodového pojištění, výše dosaženého vyměřovacího základu a dob vyloučených, tj. dob, které se pro účely zjištění průměrného výdělku vylučují. Vedení evidenčních listů důchodového pojištění je jednou z povinností zaměstnavatelů uloženou zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, dále jen zákon č. 582/1991 Sb.
50. Stejně tak tomu bylo i v období, kdy byly vyhotoveny evidenční listy žalobce. Co se týče vedení podkladové evidence o zaměstnancích pro účely důchodového pojištění (srov. komentář k § 38 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, dále jen zákon č. 582/1991 Sb., v systému ASPI), až do 31. 12. 1995 se tiskopis, na němž zaměstnavatelé předkládali údaje o pojištění jednotlivých zaměstnanců, nazýval „evidenční list důchodového zabezpečení“ (ELDZ), teprve od účinnosti zákona o důchodovém pojištění, tj. od 1. 1. 1996 byl název tiskopisu změněn na „evidenční list důchodového pojištění“ (ELDP). ELDZ i ELDP umožňovaly uvádění záznamů o pojištění za dobu až deseti let. Evidenční listy zaměstnavatelé zakládali ihned při nástupu občana do zaměstnání a ponechávali je ve své evidenci po celou dobu jeho trvání. Do centrální evidence ČSSZ se tyto odesílaly až po skončení zaměstnání, případně v souvislosti se žádostí o důchod nebo na výzvu orgánů sociálního zabezpečení. Způsob vedení tohoto tiskopisu i techniku jeho vyplňování upravovaly Všeobecné zásady platné pro vyplňování ELDZ, později ELDP.
51. V světle výše uvedeného krajský soud k této žalobní námitce uzavírá, že žalovaná hodnotila dobu zaměstnání žalobce v I. pracovní kategorii řádně a v souladu s evidenčními listy důchodového pojištění, jakož i s dalšími důkazy provedenými v řízení.
52. Není zcela od věci doplnit, že i kdyby dané období bylo žalobci zohledněno v I. pracovní kategorii v plném rozsahu 92 dnů, nadále by nedosáhl požadovaných odpracovaných 11 let v první preferované kategorii dle § 174 odst. 1 písm. d) ZSZ, k nimž mu schází celkem 111 dnů.

VII. 2. Trvání zaměstnání k 31. 12. 1992

53. Další podmínkou vzniku starobního hornického důchodu žalobce přezkoumávanou v souzené věci, a též druhou žalobní námitkou žalobce, je okolnost, zda zaměstnání v I. pracovní kategorii trvalo ke dni 31. 12. 1992.
54. V souzené věci je nesporné, že žalobce ukončil zaměstnání u OKD, a.s. v I. pracovní kategorii k 30. 6. 1992 dohodou, z důvodu „útlumu části organizace“.
55. Žalobce má za to, že žalovaná pochybila, pokud přímo v napadeném rozhodnutí neaplikovala Příkaz ministra č. 30/2006 týkající se odstranění tvrdosti při nesplnění této podmínky předpokládané § 174 odst. 2 ZSZ. Domnívá se, že podmínka trvání hornického zaměstnání k 31. 12. 1992 je samotným příkazem ministra zhojena a žalovaná postupovala nesprávně, pokud tak v napadeném rozhodnutí nepostupovala.
56. Lze přisvědčit žalobci, že v souladu s čl. I bod 7 písm. b) přílohy č. III k Příkazu ministra č. 30/2006 ministr pověřuje Českou správu sociálního zabezpečení, aby ve své působnosti „kladně rozhodovala o žádostech o odstranění tvrdosti zákona, jestliže půjde o žádosti o přiznání nebo úpravu starobního důchodu spojené s prominutím podmínky trvání zaměstnání I. pracovní kategorie ke dni 31. prosince 1992 pro účely § 174 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., ve znění účinném ke dni 31. prosince 1995, pokud ke skončení tohoto zaměstnání došlo z organizačních důvodů po roce 1989“. Též je pravdou, že útlum části organizace, tedy důvodu ukončení pracovního poměru žalobce, by mohl být za organizační důvod pokládán. Z více důvodů ovšem postup navrhaný žalobcem neobstojí.
57. Řízení o odstranění tvrdosti totiž předpokládá samostatné řízení. Pravomocí rozhodovat o odstranění tvrdostí, které by se vyskytly při provádění důchodového pojištění, je nadán ministr práce a sociálních věcí, který může odstraňováním tvrdostí v jednotlivých případech pověřit správu sociálního zabezpečení. Pověření ministra práce a sociálních věcí má podobu jeho příkazu a příslušných dodatků, kterými je rozsah jednotlivých případů tvrdosti rozšiřován. Jedná se přitom o interní akt, kterým ministr práce a sociálních věcí zavazuje správu sociálního zabezpečení k tomu, aby při splnění taxativně vypočtených podmínek promíjela nesplnění určitých zákonných požadavků. Správy sociálního zabezpečení tedy nemají v otázce odstranění tvrdosti vlastní diskreční pravomoc, neboť pouze „provádějí“ příkaz ministra. Rozhodnutí o odstranění tvrdosti, v případě, je-li tvrdost shledána, pak zavazuje orgán sociálního zabezpečení k tomu, aby tento orgán v dalším řízení aplikoval právní předpisy v rozhodnutí určeným způsobem. Typicky bude orgán sociálního zabezpečení zavázán k tomu, aby považoval bez ohledu na skutkový stav určitou zákonnou podmínku za splněnou.
58. Řízení o žádosti o odstranění tvrdosti ovšem nelze zahájit, popřípadě v něm pokračovat, po dobu, po kterou probíhá přezkumné řízení soudní. Tomuto odpovídá i znění čl. II, bodu 6, přílohy č. II k Příkazu ministra č. 30/2006, jednacího řádu, dávkové komise ministra práce a sociálních věcí, podle něhož platí, že „jestliže v době, kdy byla podána žádost o odstranění tvrdosti zákona týkající se dávky důchodového pojištění, probíhá řízení o námitkách nebo přezkumné řízení soudní (na základě žaloby nebo kasační stížnosti), uvedomí ČSSZ žadatele o tom, že v řízení o odstranění tvrdosti zákona bude pokračováno po nabytí právní moci příslušného rozhodnutí; to platí obdobně, jsou-li

podány námitky, žaloba nebo kasační stížnost až po podání žádosti uvedené v části věty před středníkem. V závislosti na výsledku opravného řízení se poté buď v řízení o odstranění tvrdosti zákona pokračuje, nebo ČSSZ vydá rozhodnutí o jeho zastavení.“

59. Citovaný postup je více než logickým. Teprve napadeným rozhodnutím může totiž být ona tvrdost zákona, již je možno dále odstraňovat, založena.
60. Z procesního hlediska je třeba slovy zákona uvést, že tvrdost předpisů o sociálním zabezpečení lze odstranit na základě písemné a odůvodněné žádosti občana, v jehož prospěch má být tvrdost odstraněna (§ 4 odst. 3 a § 106 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.). V souzené věci takto byla vyhodnocena část odvolání žalobce ze dne 5. 3. 2021, o čemž byl žalobce v napadeném rozhodnutí informován.
61. V této souvislosti však nelze pominut ani systematiku aplikovaného § 174 ZSZ. Odstavec 1 daného ustanovení předpokládá, jak již bylo uvedeno výše, pro vznik nároku na starobní hornický důchod získání potřebné doby pojištění, určitého věku a odpracování určitého počtu směn v I. pracovní kategorii. Odstavec druhý pak doplňuje, že podmínkou vzniku nároku dle odstavce prvního je trvání zaměstnání k 31. 12. 1992.
62. Z jazykového výkladu tohoto ustanovení i jeho systematiky tedy jednoznačně vyplývá, že nejprve musí být zkoumáno, zda žalobce odpracoval potřebný počet směn v I. pracovní kategorii, aby následně mohlo být posouzeno, zda jeho zaměstnání v I. pracovní kategorii trvalo k 31. 12. 1992.
63. V souzené věci žalobce tedy nesplnil ani poslední z kumulativně předpokládaných podmínek pro vznik nároku na starobní důchod se sníženou věkovou hranicí, konkrétně, že jeho zaměstnání v I. pracovní kategorii trvalo k 31. 12. 1992. Uvedená podmínka by v případě žalobce mohla být odstraněna tzv. postupem odstraňování tvrdosti, nikoliv ovšem v řízení, jehož výstupem je přezkoumávané rozhodnutí žalované.
64. Názor zastávaný žalobcem vznesený v jeho konečném návrhu u jednání dne 2. 6. 2022, podle něhož splnění podmínky výkonu zaměstnání v I. pracovní skupině k 31. 12. 1992 je zhojeno samotným příkazem ministra, který odstraňuje tvrdost zákona, a žalobce tak, „jaksi automaticky“, danou podmínku splnil a žalovaná mu měla přiznat starobní hornický důchod již na základě této skutečnosti starobní důchod, nelze podpořit. Není totiž předmětem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo, zda bude či nikoliv tvrdost odstraněna. Teprve tímto rozhodnutím totiž může být ona tvrdost zákona založena, neboť tvrdost předpisů se projeví až jejich aplikací. Žádosti občana o odstranění tvrdosti totiž musí nezbytně předcházet vydání rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení.
65. S ohledem na výše uvedené krajský soud uzavírá, že ani tato žalobní námitka žalobce neobstojí.

VII. 3. Další okolnosti souzené věci

66. Krajský soud dále uvádí, že byť odůvodnění rozhodnutí správního orgánu prvního stupně není argumentačně nikterak bohaté, z napadeného rozhodnutí vyplývá, jak žalovaná ve věci rozhodla a jakými úvahami se řídila. Vzhledem k tomu, že z hlediska ekonomie řízení není vyloučeno, aby odvolací orgán argumentaci správního orgánu prvního stupně pouze doplnil., vzal soud při přezkumu odvolacího rozhodnutí v úvahu, že ve správním řízení tvoří rozhodnutí obou stupňů jeden celek (srovnej již ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, například rozsudek ze dne 31. 10. 2014, č. j. 6 As 161/2013-25).
67. V této souvislosti krajský soud odkazuje na usnesení rozšířeného senátu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006 - 76, č. 1566/2018 Sb. NSS, podle něhož „*při posuzování nepřezkoumatelnosti soudních rozhodnutí je nutno postupovat obezřetně a vyhradit tyto případy jen vážným vadám rozhodnutí. Zrušením rozhodnutí krajského soudu pro nepřezkoumatelnost se totiž oddaluje okamžik, kdy bude základ sporu správními soudy s konečnou platností vyřešen, což neprospívá zájmu účastníků řízení na projednání věci bez zbytečných průtahů ani veřejnému zájmu na hospodárnosti řízení.*“ Uvedené závěry lze aplikovat i na předmětné rozhodnutí odvolacího správního orgánu.
68. Jistojistě by přispělo k právní jistotě žalobce, k posílení jeho důvěry v řádný výkon veřejné správy a k naplňování zásady dobré správy, pokud by žalovaná své rozhodnutí odůvodnila přehledněji a detailněji popsala, jak konkrétně došla k závěru o zohlednění celkem 3 904 odpracovaných dnů v I. pracovní kategorii. Napadené rozhodnutí i přesto v testu přezkoumatelnosti ob stojí.
69. Krajský soud dále uvádí, že skutkový stav byl ve věci, i po poměrně obsáhlém doplnění v rámci soudního řízení, zjištěn dostatečným způsobem, a proto pro nadbytečnost neshledal potřebným žalobcem navrhované zpracování znaleckého posudku za účelem objasnění pravosti podpisu žalobce na evidenčních listech důchodového pojištění, neboť již výše popsaným matematickým propočtem bylo prokázáno, že se žalobce tzv. dobývá do otevřených dveří, neboť jím sporovaná období učňovského studia v I. pracovní kategorii žalovanou započtena byla. Údaje zaznamenané v evidenčních listech ve sporovaných obdobích též korespondují s dalšími provedenými důkazy (mzdový list, vyjádření DIAMO, s. p., učební plán). Stejně tak nemohl závěr soudu zvrátit ani dokument doložený žalobcem týkající se oznámení o přiznání otopu pro odpracování 11 let v podzemí hlubinných dolů. Oznámení vychází ze záznamů personálního oddělení, kteréžto jsou toliko podpůrným důkazem, přičemž počet odpracovaných dnů v I. pracovní kategorii v rozsahu „pouze“ 10 let a 254 dnů vyplynul z baterie provedených důkazů, jak bylo detailně rozvedeno výše.
70. Krajský soud uzavírá, že žalovaná na zjištěný skutkový stav aplikovala relevantní právní úpravu, a proto soud neshledává důvod pro postup dle § 78 idst. 1 s.ř.s.

VI. Závěr a náklady řízení

71. V souzené věci bylo prokázáno, že žalobce získal v průběhu svého studijního a profesního života celkem 3904 dnů pojištění v I. pracovní kategorii, a proto nesplnil podmínku pro přiznání starobního hornického důchodu předpokládanou v § 174 odst. 1 písm. d) ZSZ. Žalobce nesplnil ani další z kumulativně předpokládaných podmínek pro

vznik nároku na starobní důchod se sníženou věkovou hranicí, konkrétně, že jeho zaměstnání v I. pracovní kategorii trvalo ke dni 31. 12. 1992. Uvedená podmínka by v případě žalobce mohla být odstraněna tzv. postupem odstraňování tvrdosti, nikoliv ovšem v řízení, jehož výstupem je napadené rozhodnutí.

72. Krajský soud nemůže opomenout skutečnost, že míra uvážení zákonodárce, jakou dávku a za jakých podmínek poskytnout, je díky specifické politické povaze sociálních práv širší, než u základních lidských a politických práv [srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08 (N 91/49 SbNU 273; 251/2008 Sb.), odst. 90; ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 54/10 (N 84/65 SbNU 121; 186/2012 Sb.), odst. 43-66]. „*Je proto v pravomoci zákonodárce, aby rozsah poskytování sociálního zabezpečení vymezil v zákoně, přičemž není nutné, aby sociální dávky byly poskytovány ve všech myslitelných situacích*“ (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 187/2015 – 26, odst. 18).
73. Ze shora uvedených důvodů krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítnul.
74. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s. krajský soud žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení, neboť žalobce ve věci úspěch neměl a žalovanému podle obsahu spisu nad rámec jeho běžné úřední činnosti žádné náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.

Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel nebo jeho zástupce nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Ostrava 2. června 2022

JUDr. Kateřina Štěpánová, Ph.D.

samosoudkyně